

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודת שבע ברכות ע"י קהלתינו הק'

של נכדו הרב יצחק משה הלברשטאם שליט"א

מוצש"ק פרשת ויגש תשפ"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ת"ט

בעשיית רצון של מקום, היה ניכר אהבת ה' אליהם בהכרובים בקודש הקדשים. וכאשר אין עושין רצונו של מקום פניהם לבית, שאין מסתכלין זה על זה. וכאשר עושין רצונו של מקום פניהם איש אל אחיו. ובמועדי קודש שישראל הם ברום המעלה, היו מעורין זה בזה, להראות גדול אהבת ה' לעמו ישראל.

ואיתא בגמרא (שם נד): אמר ריש לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאון לשוק ואמרו, ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו, מיד הזילום שנאמר (איכה א-ח) כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה ע"כ. והיא פליאה איך יתכן שכאשר נתרבו עונות בית ישראל עד שהביאו לחורבן בית ה', מצאו את הכרובים מעורין זה בזה. ובבני יששכר (אב ג-א) כתוב בשם הרה"ק מוה"ר דוב בער ממעזריטש ז"ע, שזהו על דרך שאמרו (יבמות סב): חייב אדם לפקוד וכו' בשעה שיוצא לדרך ע"ש.

ויש לומר עוד, כי ענין הגלות שהגלה ה' את ישראל מארצם, יתכן לראותו בשתי פנים. חדא, כמו שני חברים אהבים, ראובן עם שמעון, שהכניס ראובן את חבריו לתוך ביתו לדור יחד, וכאשר פרצה מריבה ביניהם, אומר ראובן לשמעון עזוב את ביתי, ואין לי עוד עסק עמך. וכמו כן היא סיבת הגלות, מפני חטאינו גלינו מארצנו, שהיו ישראל דרים בפלטין של מלך, אשר ה' שוכן בציון, ומחמת החטא אנו נענשים לעזוב את בית ה', ואנכי הסתר אסתיר פני, עד שנשוב אל ה' ונקבל עלינו עול התורה והמצוות.

ויש גם אופן אחר, דוגמת הבן שדר בבית אבותיו, ונעשה הבן חולה מסוכן, אשר רפואתו לא נמצא אלא

ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה, ויאמר יעקב יעקב, ויאמר הנני. ויאמר אנכי הא-ל אלקי אביך, אל תירא מרדה מצרימה וגו' (מו-ב). ברש"י יעקב יעקב לשון חיבה ע"כ. ויש להבין הלא על יעקב אבינו עברו כמה זמנים ומצבים קשים, ולמה נאמר לו רק כאן פעם יחידי יעקב יעקב לשון חיבה.

ונראה דהנה בקודש הקדשים היה מונח ארון הברית עם השני לוחות, ועל הכפורת היו שנים כרובים זהב, מקשה תעשה אותם וגו', ופניהם איש אל אחיו וגו' (שמות כה-יח). ובגמרא (בבא בתרא צט). פריך והא כתיב (דברי הימים ב ג-ג) ופניהם לבית [בכרובים של שלמה כתיב, והם עומדים על רגליהם, ופניהם לבית. ולא שנא כרובים שעל הכפורת ולא שנא שעל הקרקע, ראויין היו ליעשות בענין אחד]. ומשני לא קשיא, כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום [הם הופכים פניהם זה לזה דוגמת חבת זכר ונקבה האוהבים זה לזה, סימן שהקב"ה אוהב את ישראל, ומתחלה כך נעשו פנים אל פנים כדי שתשרה שכינה בישראל, וישראל יעשו רצונו של מקום], כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום [הופכין פניהם לבית על ידי נסן ע"כ. ובגמרא (וימא נד). בשעה שהיו ישראל עולין לרגל, מגללין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעוררים זה בזה [מדובקין זה בזה, ואחוזין ומחבקין זה את זה], ואומרים להם ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר עם נקבה ע"כ.

וביאורו, כי יחס האהבה בין הקב"ה לישראל, היא דוגמת האהבה שבזיווגו של אדם, וכמו שהמשילו בספר שיר השירים. ואחד מן הכרובים היתה לו צורת זכר והשני צורת נקבה (זוה"ק ח"ג נט.). ולפי מצבן של ישראל

זוכים במעשיהם, כן שורר הברכה בהבית, ואם עושין רצונו של מקום פניהם איש אל אחיו, באהבה ואחוה ושלוש וריעות, ואם לאו, פניהם אל הבית, מדברים אל הכותל. ובמקום השראת השכינה יש ברכה, וכמו שנאמר (שמות כ-כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי, אבוא אליך וברכתיך.

*

ובגמרא (פסחים מט.) לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם, וישיא בתו לתלמיד חכם, משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל ע"כ. ויש לומר בטעמא דמדמה להו כגפן, כי בפרי זו יש מעלה שלא נמצא בשאר פירות, שכל הפירות טובים רק בעודנו באבו, ואחר שנלקטו מהאילן מתחילין להתייבש ולהתקלקל, ופוחת והולך מדי יום ביומו. לא כן הוא הגפן, שסוחטין אותו ונעשה יין, וכל מה שמתיישן נעשה טוב ומשובח יותר. ומצינו בפרשתנו, ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים (מה-כג), וברש"י ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו (מגילה טז) ע"כ. ופירשו, כי גם זקני תלמידי חכמים כל מה שמזקינין דעתן ניתוסף עליהן (קנים ג-ו), והם נוחים בראותם היין שכל זמן שיתיישן ויזקין הוא טוב ומשובח יותר, וכמו כן אצלם, הגם שכוחות הגוף נחלשים לעת זקנה, הם מקבלים חיזוק מהיין, שהזקנה תביא להם יתר עוז החכמה אשר תחיה בעליה.

ובספר נזיר השם (להרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל) פירש בזה מאמרם (שבת קנב.) עד ארבעין שנין מיכלא מעלי, מכאן ואילך משתי מעלי ע"כ. כי בימי הנעורים היצר הרע מפתה האדם להתעסק בעניני עולם הזה, וידחה עבודת קונו לימי זקנה, ולכן עד ארבעין שנין מיכלא מעלי, ללמוד מהמאכלים שהם טובים רק כל זמן שעדיין לא נתיישנו. ובימי הזקנה כאשר יצרו מפתה שהוא זקן וחלוש, וכבר עבר זמנו, אז משתי מעלי, ליקח מוסר מהיין, שכל מה שמתיישן נעשה משובח יותר, ולא יתייאש מעבודת ה' ע"כ.

וזהו מעלת הנישואין של בני תורה, אשר כל מה שמזקינין ניתוסף עליהם תורה וחכמה, וגם כאשר יבואו ימי זקנה, לא יהיו כזקני עם הארץ אשר דעתם מתטפשות (קנים שם), אלא הם כענבי גפן בענבי גפן, שהיין נעשה משובח יותר מיום ליום, ולעולם לא מפיג טעמו וריחו הטוב, כן הוא במשיא בתו לתלמיד חכם, ונושא בת תלמיד חכם. ■

במרחקים, אשר שם האויר נוחה יותר לבריאותו, ושם יש רופאים ותרופות, ואבותיו שולחים את הבן מביתם לצורך רפואת נפשו. וכאשר עוזב הבן את הבית, מחבקים ומנשקים אותו בנשיקות חמות, וככה שולחים אותו מהבית. ועל דרך זו היא גלות בני ישראל מארצם, שמחמת חטאיהם חיבלו את נפשם, והם צריכין לתרופות רבות לתיקוני נפשם, וכבוד הגלות מזכך את נפשם, להסיר מהם כל פסולת, כמו כור הברזל שמזקק את הזהב, עד שיהיו נשמותינו מזוככות שנוכל לקבל האור הגדול של גאולתנו ופדות נפשנו.

וזהו שרצה ה' להראות לישראל בעת שנחרב מקדשינו, וגלו ישראל מארצם, כי עדיין חביבותיה גבן, ה' לא זורק אותנו מביתו, אלא לטובתנו הוא שולח אותנו למרחקים, אשר שם נתרפא מכל סוגינו, ולכן הראה לנו אז הכרובים מעורין זה בזה, להורות שהגלות באה לנו לגודל אהבתו אלינו, שאינו משליך אותנו מלפניו, אלא הגלות היא תרופתנו, ובכל מקום שגלו שכינה עמכם (מגילה כט.), ויש לו עינא פקחא על כל מה שמתרחש לנו.

ולכן כאשר ירד יעקב מצרימה, שזוהו תחלת הגלות שנאמר לאברהם אבינו, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אותם (בראשית טו-ג), שאין זה לרעתם, אלא אחרי כן יצאו ברכוש גדול, שיודככו שם נשמות ישראל, וכמו שנאמר (דברים ד-ב) ואתכם לקח ה', ויוציא אתכם מכור הברזל ממצרים, להיות לו לעם נחלה כיום הזה, ובהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג-יב). ולכן נתגלה ה' אל יעקב במראות הלילה, כאשר הגלות היה למראה עיני יעקב כלילה, חושך אפלה כפול ומכופל, וקרא לו יעקב יעקב, לשון חיבה, אין הגלות עונש אלא טובה עצומה להכלל ישראל מפני חיבתו, ואל תירא מרדה מצרימה, כי לגוי גדול אשימך שם, ואנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, עליה אחר עליה, שיתעלו ישראל על ידי זה להיות ברום המעלה.

*

והנה הכרובים רומזים על זיווג האדם, שמקומם בבית קודש הקדשים, אשר שם שוכן ה', ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו, וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת (במדבר ז-ט). ועל דרך זה איש אשה שזכו שכינה ביניהם. והכרובים צריכין להיות מקשה על ארון העדות, דבוקים תמיד לתורת ה' שלא יוכלו להפרד. וכפי מה שהם